

10.11.11

חיפה,

778

מספרנו:

לכבוד

נבחני מועד נובמבר 2011

הנדון: תשובה למכתב ה"מתמחים"

קיבלתי לעיוני מכתב שנשלח לתפוצה רחבה (החל מראש הממשלה וכלה בצמרת המשפט והלשכה) ושכותרתו "מכתב המתמחים" ובו מלינה קבוצה עלומה על אחוזי המעבר הנמוכים בבחינות לשכת עוה"ד, אשר התקיימו בחודש נובמבר השנה.

לעניות דעתי, נכון לקרוא למכתב שנשלח "מכתב הנכשלים" תחת לקוראו "מכתב המתמחים", שכן דומני כי המתמחים אשר עברו את המבחן יסכימו עם מרבית דבריי (אם לא עם כולם) המפורטים להלן.

רבות נאמר, בשנים האחרונות, על רמתם הירודה של חלק לא מבוטל מעורכי הדין הבאים בשערי הלשכה עם תום התמחותם. וועדות על וועדות ישבו והעלו שורת מסקנות מהותיות וקריטיות לשמירה על איכות המקצוע ובכלל זה שינוי מתכונת הבחינה (ממבחן זיכרון בשאלון רב ברירה למבחן יסודי ומהותי הבוחן ידע, הבנה ויכולת ניתוח ויישום), הארכת תקופת ההתמחות (הגם שיותר נכון לומר ביטול הקיצור שכן בעבר ההתמחות ארכה שנתיים), חובת התמחות חוזרת לנכשלים סדרתיים ועוד.

ההמלצות נמצאות בהקפאה עמוקה עד כדי COMA על שולחנו של שר המשפטים וכולי תקווה שייעורו במהרה ויביאו לתיקון כשל השוק הנורא בו אנו נמצאים.

ויודגש – כשל השוק אינו בהכרח ריבוי עורכי הדין (ההצפה), כנטען במכתב הנכשלים, אלא ריבוי עורכי הדין אשר אינם ראויים להיות עורכי דין.

לאחרונה, פתחתי את כנס סקירת שנת המשפט אשר נערך באוניברסיטת חיפה ושאלתי, באירוניה דואבת, וכפרפראזה על מימרתו הידועה של דוד בן-גוריון: "האם ניתן לומר כי יידע כל לקוח שהפקיד גורלו בידי עורך דין הראוי לכך?". תשובתי בצער רב היתה – לא!

כשל השוק, אשר אבות רבים לו, (וכן גם לשכת עורכי הדין אינה פטורה מאחריות) נעוץ כיום, בעיקרו, בקלות הבלתי נסבלת בה ניתן להשיג תואר במשפטים, תואר אשר הינו תנאי הכרחי בלעדיו אין, בדרך לרישיון בעריכת דין.

הקלות הבלתי נסבלת מתחילה כבר בשלב הקבלה ללימודים, כאשר קיימים מוסדות אשר ניתן לומר שתנאי הקבלה ללימודי משפטים הינם תשלום שכר לימוד ותו לא. כן, אכן מזעזע, וכבר גונבו לאוזני שמועות על כאלו שהתקבלו ללימודי משפטים אף ללא תעודת בגרות. המציאות המרה מלמדת כי גם במהלך שנות הלימודים באותם מוסדות אין כל סינון ואת מספר הנכשלים ניתן למנות על כף יד אחת והסיבה ברורה – סטודנט שנכשל אינו סטודנט משלם! (יצוין כי אין להקיש ממספר הנכשלים המועט במוסדות שבהם חלק מתנאי הקבלה הם ציונים גבוהים מאוד במבחנים הפסיכומטריים ובמבחני הבגרות, המעידים מלכתחילה על יכולת למידה גבוהה וכישורים בסיסיים).

צעקת החמס של הנכשלים, בדבר תוצאות הבחינות מבלי לבדוק לאשורן מעידה על שטחיות כותבי המכתב באשר לסיבות שהביאו לתוצאות האמורות ועל המצב הקשה אליו הגענו.

עיון בתוצאות הבחינות (כפי שפורסמו ע"י הלשכה) מלמד על אחוזי הצלחה מצויינים בקרב בוגרי האוניברסיטאות שניגשו למבחנים לראשונה (310 נבחנים במספר) (אוניברסיטת ת"א – 91%, העברית – 89%, בר-אילן – 83% וחיפה – 82%).

עיון באותן תוצאות מלמד על התוצאה העגומה של הנבחנים מהמכללות. לבד מהמרכז הבינתחומי (79% עוברים) והמכללה למינהל (65% עוברים) בכל יתר המכללות אחוז הנכשלים מרקיע שחקים (הקריה האקדמית אונו –

לשכת עורכי - הדין בישראל

ועד מחוז חיפה

חיפה, שד' בן-גוריון 6, פינת יפו, בנין הסיטי סנטר, ת"ד 8954, חיפה 31090
טל' 04-8537015/7, 04-8537078/9, פקס' 04-8553033
e-mail: ib@haifabar-law.org.il

חיפה,

מספרנו:

48% מעבר בלבד, מכללת נתניה 47%, שערי משפט 44%, המרכז האקדמי למשפט ועסקים 32% עברו בלבד) ועסקינן כאמור רק באלו אשר ניגשו למבחן לראשונה.

אם נבדוק את הנבחנים הסדרתיים נגלה כי מבין אלו שניגשו בפעם השלישית ומעלה (267 במספר) עברו 6% בלבד!!! גם בקרב אלו שנבחנים בפעם השנייה (398 במספר) אחוז העוברים הינו נמוך ביותר ומסתכם ב-31% בלבד.

מכאן, שאת תוצאות הבחינות יש לקרוא נכונה, והראיה שמקרב כל הנבחנים לראשונה (כולל המכללות עם אחוזי המעבר הנמוכים אשר משפיעים באופן קיצוני על הממוצע) עברו 62% מהנבחנים.

רוצה לומר - אין בתוצאות הבחינות כל חידוש, מקל וחומר אין בהן אלא להוכיח את הידוע לכל בדבר אותה קלות מדוברת בהשגת תואר במשפטים.

אדגיש כי איני שבע רצון מאופן הבחינה הנהוג כיום, אשר אינו בוחן ומאבחן כנדרש את שראוי היה לבחון.

טוב יהיה אם תשונה מתכונת הבחינות ברוח מסקנות דו"ח גרסטל ובכלל זה עריכת מבחן ידע בשיטת רב-ברירה, לאחריו קורס מעשי למתמחים, כאשר בסופה של ההתמחות יהיה מבחן הערכת ביצוע - ניתוח מקרה.

הערכתי היא כי שינוי השיטה ומעבר לבחינות בסגנון זה יגבירו את הסינון של הבלתי ראויים ומאמין אני כי שיעור הנכשלים יגדל. יחד עם זאת, צופה אני כי פילוח התוצאות ישתנה שכן אחוז המעבר בקרב בוגרי האוניברסיטאות והמכללות הטובות (אשר ייכפדו על תנאי קבלה, רמת לימודים וסינון בקליטה ובמהלך הלימודים) יגדל בצורה משמעותית (שכן לא ייכשלו כל אלו אשר מבחן הזיכרון עשה להם עוול) ומנגד שיעור הנכשלים בקרב כל אלו אשר שחשבו שכל שנדרש עבור התואר זה קסף - יגדל.

הנכשלים מזכירים במכתבם את חופש העיסוק ודומה כי ראוי ליתן להם ציון נכשל גם במשפט חוקתי. חופש העיסוק אינו הפקר ודומה כי נשכח מהם הן מבחן התכלית הראויה והן מבחן המידתיות. בקבלת רישיון עריכת דין יש מלבד הכבוד (שהיום הולך ודוהה) גם אחריות רבה. יום לאחר קבלת הרישיון מוסמך עורך הדין לטפל בתיק רצח, לטפל בתיק משמורת ילדים, לערוך חוזה מסחרי, לטפל ברכישת נדל"ן ועוד. פוטנציאל הנזק שמצוי בידיו של עורך הדין הוא עצום ומעטים המקצועות אשר טומנים בחובם אחריות כה רבה.

שומה על הלשכה, במסגרת החוק, להגן גם על הציבור ולהבטיח כי רק הראויים והמתאימים ייכנסו בשעריה. קשה לומר כי המבחן הינו בלתי סביר או בלתי מידתי אם למעלה מ-85% מבוגרי האוניברסיטאות עברו אותו בהצלחה. קשה לומר כי אחוז הנכשלים קיצוני אם שליש מהנבחנים הינו נבחן סדרתי ורק 6% מאילו שנבחנו בפעם השלישית ומעלה עברו את המבחן.

בסוף מכתבם מבטיחים הנכשלים כי הפעם לא יוותרו: "... כמו עם הקוטג', כך עם הרישיון...". דומה כי אם זו ההשוואה המוצלחת ביותר שהם מצאו הרי שמבחי הלשכה אכן מצליחים בסינון מה.

מצפה אני מהסטודנטים למשפטים, מהמתמחים ומאלו שנכשלו בבחינות לקרוא לאלתר לשינוי מתכונת הבחינה כבר החל מהמחזור הבא אליו הם אמורים לגשת. לא עוד מבחן רב ברירה הבוחן זיכרון (ברמה שמאפשרת 70% מעבר) אלא מבחן ברמה גבוהה, כנהוג במדינות מתוקנות (ניתן להשוות לדוגמה למבחני הלשכה בניו-יורק).

אני קורא לסטודנטים ולמתמחים לא לבקש כי ההמלצות תיכנסנה לתוקפן רק לאחר שישלימו את לימודיהם אלא לאלתר - כי גם להם אינטרס משותף שברישיון עריכת דין יחזיק רק מי שראוי לכך. טענת ההסתמכות לפיה נרשמו ללימודי משפטים ביודענו כי צפוי לנו מבחן זיכרון קליל בסופו, טוב לה אם לא תישמע.

ושיהיה בהצלחה במועד הבא.

בכבוד רב,
עו"ד יוסי חכם
יו"ר ועד מחוז חיפה

רש/